

Congrés Internacional «Gènere i modernitat a la Catalunya contemporània. Escriptores republicanes». Universitat Autònoma de Barcelona, 25 i 26 d'octubre de 2007. – El Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània (GELCC) del Departament de Filologia Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona, en el marc del seu projecte de recerca «Concepcions i discursos sobre la modernitat en la literatura catalana del segle xx», ha organitzat el congrés internacional «Gènere i modernitat a la Catalunya contemporània. Escriptores republicanes». El congrés tingué lloc els dies 25 i 26 d'octubre de 2007 a la sala de graus de la Facultat de Lletres. L'acte coincidí, a més, amb el centenari del naixement de Maria Teresa Vernet (Barcelona, 1907-1974), per la qual cosa el congrés quedava inscrit també en la celebració de l'efemèride.

Segons les circulars difoses per l'organització, la tria de dos termes com «gènere» i «modernitat», tan amplis i ambivalents, responia a la voluntat d'obrir tots aquells espais en paral·lel i en intersecció que es puguin derivar de l'aproximació a les escriptores republicanes dels anys trenta, però sense cenyir-se exclusivament a aquest període. El congrés s'estructurava en dos grans àmbits de treball transversals: la literatura de les autores catalanes dels anys vint i trenta i les lletres catalanes contemporànies, acotats a més a un tema general per dia: la dona com a matèria literària (en les sessions del dia 25) i la figura de l'escriptora (en les sessions del dia 26). Així mateix, en cada jornada es van incloure també sessions de treball sobre el tema preparades per membres del GELCC i en el marc de la feina relacionada directament amb el seu projecte de recerca.

Així doncs, els objectius del congrés eren els d'aprofundir en l'estudi de la producció i la imatge de les escriptores dels anys vint i trenta, de la representació de la condició femenina en les lletres contemporànies i de les concepcions i els discursos sobre la modernitat amb què es relacionen; proporcionar un context de comprensió històrica als estudis de gènere i de la literatura d'autora a Catalunya i contribuir a la interacció i el treball conjunt dels estudiosos i estudioses amb interès en aquests camps.

D'acord amb aquests propòsits, la sessió del dia 25 d'octubre portava el títol genèric de «La dona com a matèria literària» i va comptar amb una lliçó inaugural de Montserrat Lunati, de la Universitat de Cardiff, titulada «Escriptores, gènere i estudis literaris», un estudi amb molts referents teòrics sobre la literatura femenina en la literatura catalana i el context internacional. Les comunicacions d'aquest primer dia van estar centrades en l'anàlisi de l'obra d'escriptores dels anys trenta: «Notes sobre el simbolisme en Maria Teresa Vernet» de Sílvia Coll-Vinent; «Els motius fantàstics i de l'estrany en les narracions d'Elvira Augusta Lewi: "Els habitants del pis 200" o el trencaclosques de la modernitat» d'Alfons Gregori i Gomis i «Maria Teresa Vernet, novel·lista moderna» de Neus Real. Les altres sessions tractaren temes més genèrics o no tan situats en la cronologia dels trenta: «La dona en la literatura modernista i noucentista», a càrrec de Marta Giménez Mata; «La "Novela Ideal" de Frederica Montseny. Una moderna experiència d'emancipació femenina» d'Eulàlia Vega i Masana; «"Entre dos silencis": de la vida a la literatura» de Marta Pascual Llorens i «Pautes de comportament dels personatges femenins en la narrativa breu feta per dones», de Bàrbara M. Oliver i Vicenç.

Aquesta primera sessió es completà amb una de les sessions de treball del Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània de la UAB i amb una taula rodona. La sessió de treball estigué dedicada a «Personatges femenins i modernitat en les lletres catalanes contemporànies» i consistí en un debat conjunt, amb la participació dels assistents, a partir de les aportacions d'Enric Cassany («Els personatges femenins de Narcís Oller»), Margarida Casacuberta («Les dones del modernisme: Ruyra, Bertrana i Rusiñol») i Teresa Iribarren («Els personatges femenins de Francesc Trabal»). La taula rodona comptà amb la intervenció de tres escriptores (Montserrat Abelló, Maria Barbal i Gemma Rodríguez) i versà sobre el tema «Gènere i modernitat en la literatura d'autora a través de les seves pròpies veus».

La sessió del dia 26 d'octubre portava el títol genèric de «La figura de l'escriptora» i va comptar amb una ponència de Marina Gustà, de la Universitat de Barcelona, titulada «Els estudis de literatura d'autora a Catalunya», en la qual féu un repàs crític a les diverses perspectives d'estudi de la literatura dita de gènere. Les comunicacions d'aquesta segona jornada foren nombroses i variades: «Dolors Monserdà i les dones escriptores» de M. Carme Mas i Morillas; «La mirada dels/les altres: Maria-Antònia Salvà entre la tradició i la modernitat» d'Isabel Graña i Zapata; «Carme Montoriol i Puig: modèstia i prestigi» d'Anna Velaz; «Rosa Maria Arquimbau (1910-1992): presència i papers pendants» de Dolors Madrenas Tinoco i Joan M. Ribera Llopis; «Mercè Rodoreda i Delfí Dalmau: “Polèmica”» d'Anna Maria Saludes i Amat; «Disquisicions entorn de “femineïtat” i “feminisme” en una conferència de Paulina Pi de la Serra» de Manuel Jorba; «Matilde Ras (1881-1969). Epíflogo lusitano al primer tercio del novecientos» de M. Victoria Navas Sánchez-Élez i Juan M. Ribera Llopis; «Bastir un pont sobre l'abisme i no perdre l'equilibri (o ésser dona, valenciana i escriptora en català després de 1939)» de Maria Lacueva i Lorenz.

La jornada inclogué també una de les sessions de treball del GELCC dedicada a «La imatge de l'escriptora moderna en les lletres catalanes contemporànies» i comptà amb la participació de Jordi Castellanos («Caterina Albert / Víctor Català, des del tombant de segle fins al 1966»), Francesc Foguet («Maria Àngels Anglada») i Jaume Aulet («La dona poeta, del modernisme a la postguerra»). Finalment, la lliçó de clausura anà a càrrec de la professora Elisabeth Russell Brown de la Universitat Rovira i Virgili i se centrà en «Els estudis de gènere a Catalunya».

Esperem que ben aviat puguem llegir totes aquestes aportacions en la publicació que s'està preparant. De ben segur que tot plegat ajudarà a conèixer millor l'obra literària de les escriptores catalanes i a redefinir, pel que fa a la literatura, la perspectiva des de la qual cal afrontar els estudis de gènere.